

Duitsland zuidoost – veelgestelde vragen	7
Favorieten	12
In vogelvlucht	14

## Reisinformatie, adressen, websites

Reisinformatie	18
Weer en reisseizoen	20
Reizen naar Zuidoost-Duitsland	21
Reizen in Zuidoost-Duitsland	22
Overnachten	23
Eten en drinken	25
Actieve vakanties, sport en wellness	28
Feesten en evenementen	31
Praktische informatie van A tot Z	34

## Kennismaking – Feiten en cijfers, achtergronden

Duitsland zuidoost in het kort	40
Geschiedenis	42
Ludwig II – een tragische sprookjeskoning	46
Bier – geschiedenis van een volksdrank	50
Wandelen over de zeebodem – de Sächsische Schweiz	52
Beieren en het nationaalsocialisme – opkomst en ondergang	56
Sappig alpengras voor het vee – een zomer op de bergweides	60
De rijke muziektraditie van Dresden	64
Over gotiek, barok en jugendstil – een lesje architectuurgeschiedenis	66
De Grüne Band – natuur langs het vroegere IJzeren Gordijn	70
Het geheim van het witte goud – porselein	72

## Onderweg in Duitsland zuidoost

<b>München en omgeving</b>	<b>76</b>
Ten zuiden van de Marienplatz	79
Ten noorden van de Marienplatz	84
Kunstareal München	88
Buiten het centrum	90
Dachau	96
Oberschleißheim	96
Ammersee	97
Starnberger See	97
<b>Oberbayern</b>	<b>98</b>
Ingolstadt	100
Eichstätt	104
Neuburg an der Donau	105
Landsberg am Lech	107
Wieskirche / Oberammergau	109
Schloss Linderhof	112
Garmisch-Partenkirchen	113
Mittenwald	115
Kloster Benediktbeuern	118
Kochelsee en Walchensee / Bad Tölz	119
Tegernsee en Schliersee	123
Wasserburg am Inn	125
Burghausen	126
Chiemsee	128
Chiemgauer Alpen / Bad Reichenhall	132
Berchtesgaden	133
Nationalpark Berchtesgaden	135
<b>Schwaben</b>	<b>136</b>
Augsburg	138
Langs de Romantische Straße	143
Günzburg	144
Ulm / Memmingen	145
Kloster Ottobeuren / Kempten	148
Lindau	149
Oberstdorf	155
Bad Hindelang	156
Füssen	157
Schloss Hohenschwangau	161
Schloss Neuschwanstein	165



## Kaarten en plattegronden

## Stadsplattegronden

München	82
Ingolstadt	102
Augsburg	140
Lindau	153
Regensburg	170
Passau	195
Nürnberg	202
Würzburg	207
Bamberg	213
Erfurt	226
Weimar	231
Dresden	260
Leipzig	275

## Routekaarten

Königshaus am Schachen	117
In één dag over acht duizenders	184
Romantische Straße	211
Elberadweg	267

► Dit symbool verwijst naar de uitneembare kaart



Winterse omstandigheden bij skigebied Wallberg bij de Tegernsee

## Duitsland zuidoost – veelgestelde vragen

### Weinig tijd? Een eerste kennismaking

Deze gids beslaat een uitgestrekt gebied: circa 485 km van noord naar zuid en 355 km van oost naar west. Alles zien in één vakantie zal dus niet meevallen. Voor een eerste verkenning van de deelstaten Thüringen en Sachsen kunt u bijvoorbeeld de A4 volgen, met als startpunt het beroemde kasteel de Wartburg bij Eisenach. De *Autobahn* passeert eerst Gotha, waar **Schloss Friedenstein** een van de mooiste voorbeelden is van de vroegbarok. De verrassende hoofdstad Erfurt en de rijke cultuurstad Weimar zijn de volgende stopplaatsen. Absolute topper in Sachsen is **Dresden**, ook bekend als ‘Florence aan de Elbe’ vanwege de sierlijke barokke bouwwerken die schouder aan schouder langs de rivier staan. Volg dan diezelfde rivier

richting de grens met Tsjechië voor een kijkje bij de bizarre rotspartijen in het nationale park **Sächsische Schweiz**.

De deelstaat Beieren is in deze gids in vijf regio’s verdeeld: München en omgeving, Franken, Schwaben, Ostbayern en Oberbayern. Wie slechts enkele dagen tot zijn beschikking heeft, bezoekt in elk geval het zuidelijk deel van Beieren. Startpunt van een drie- of vierdaagse autoroute is de metropool **München**, die is gezegend met enkele prachtige musea. Via de **Starnberger See** gaat het vervolgens richting de **Wieskirche**, een barokke kerk die is beloond met een plekje op de Werelderfgoedlijst. Dan doemen in de verte de **Allgäuer Alpen** op, met het sprookjeskasteel **Neuschwanstein**, gevolgd door het typisch Beierse dorp **Oberammergau**. Langs de voet van



## IN EEN OOGOPSLAG

# München en omgeving

### Hoogtepunt ✨

**Kunstareal München:** in de museumwijk is topkunst uit alle perioden verzameld, van Griekse en Romeinse beelden tot 17e-eeuwse Hollandse meesters en hedendaagse kunst. Zie blz. 88.

### Op ontdekkingsreis

**Niet alleen in oktober – bier in Beieren:** bierliefhebbers hebben het in München voor het uitkiezen, want overal is wel een *Bierhal* (binnen) of *Biergarten* (buiten) te vinden. Helemaal feestelijk wordt het als in de loop van september de burgemeester het eerste biervat van het Oktoberfest aanslaat. Zie blz. 92.

### Bezienswaardigheden

**Deutsches Museum:** alles draait om wetenschap en techniek in dit unieke museum op een eiland in de rivier de Isar. Van het prille begin van de techniek tot ultramoderne wetenschap. Zie blz. 80.

**Residenz:** dwaal door de statige zalen en woonvertrekken van het paleiscomplex waar leden van het vorstenhuis Wittelsbach tot 1918 woonden en werkten. Zie blz. 85.

**Schloss Nymphenburg:** de keurvorsten en koningen van Beieren lieten aan de westkant van de toenmalige stad een majestueus zomerpaleis bouwen, met daaromheen een schitterend park. Zie blz. 91.

### Actief

**Olympiapark:** het terrein van de Olympische Spelen van 1972 is ook nu nog ingericht voor een keur aan sporten. Uniek is een rondleiding over het tentdak van het olympisch stadion. Zie blz. 95.

### Sfeervol genieten

**Englischer Garten met Seehaus:** het uitgestrekte landschapspark aan de rand van het centrum nodigt uit tot een flaneerwandeling, gevolgd door een pauze op het terras van het Seehaus. Zie blz. 93.

### Uitgaan

**Cuvilliés-Theater:** als hoofdstad van Beieren beschikt München over theaters waar voorstellingen van het allerhoogste niveau worden gegeven. Een juweel van de rococo is het kleine koninklijk theater in de Residenz. Zie blz. 95.

## Op ontdekkingsreis



### Het dak van Duitsland – naar de top van de Zugspitze

De top van de hoogste berg van Duitsland is ook voor niet-bergbeklimmers te bereiken. En dat trekt veel toeristen, zowel in de zomer als in de winter. Een bergtrein en een spectaculaire kabelbaan brengen hen naar 2962 m hoogte, waar een fantastisch uitzicht wacht. Noodzakelijk voor deze alpiene tocht: warme kleding én genoeg lef om in de akelig hoge kabelbaan te stappen.

Kaart: ► H 11

Duur: halve dag.

Rondrit met Zugspitzbahn, Seilbahn en Gletscherbahn: Olympiastraße 27, tcl. 08821 79 70, [www.zugspitze.de](http://www.zugspitze.de), retour € 56.

Alpspitzbahn: retour € 27.  
Tiroler Zugspitzbahn (vanuit Oostenrijk): [www.zugspitzbahn.at](http://www.zugspitzbahn.at), retour € 45.

Op 27 augustus 1820 stond de landmeter Josef Naus, samen met een assistent en een berggids, als eerste op de top van de Zugspitze. Ervaren bergbeklimmers klimmen nu in acht tot tien uur naar diezelfde top, maar het kan ook sneller – en vooral gemakkelijker.

Er zijn verschillende manieren om naar boven te gaan, zowel aan de Duitse als de Oostenrijkse kant, maar de meeste toeristen doen een klassiek rondje met de tandradtrein en twee verschillende kabelbanen.

### Tandradtrein en kabelbaan

De Bayerische Zugspitzbahn werd tussen 1928 en 1930 in etappes aangelegd. Het spoor van deze bergtrein heeft een totale lengte van 19 km, waarvan de laatste 11,5 km is uitgevoerd als tandradbaan. Instappen doet u in Garmisch-Partenkirchen. Daarna stopt de trein bij verschillende stations, met steeds nieuwe mogelijkheden om het bergmassief verder te verkennen.

Voor een klassiek ‘rondje Zugspitze’ stapt u uit bij de Eibsee, een schitterend bergmeer aan de voet van de Zugspitze. Hiervandaan klimt de trein nog een flink stuk hoger, maar spectaculairder is het om de Seilbahn Zugspitze te nemen. Deze kabelbaan ging eind 2017 open en pakte toen meteen drie wereldrecords: de hoogste liftpaal (127 m), het grootste hoogteverschil dat in één keer wordt overbrugd (1945 m) en de grootste afstand tussen liftpaal en station (3213 m). In de enorme cabines passen 120 mensen, waardoor lange wachttijden tot het verleden zouden moeten behoren. Zo’n negen minuten later arriveert de cabine bij het nieuwe bergstation.

### Op de top

De kabelbaan eindigt op de top van de Zugspitze bij een dorp van beton en staal, met daarin een restaurant, berghutten en een klein museum. Gratis is het fantastische uitzicht – bij helder weer – op alpentoppen in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Italië.

Uitgekeken? Het rondje Zugspitze gaat verder met de Gletscherbahn, een kabelbaan die langs de andere kant van de berg 360 m afdaalt naar de Zugspitzplatt. Dit is in de winter het hart van het skigebied. In de zomer kunt u gletsjerwandelen of met een slee naar beneden glijden. Of gewoon genieten van een lunch en het uitzicht vanaf het terras van het restaurant.

De Zugspitzplatt is ook het eindstation van de tandradbaan, die u hiervandaan terug naar beneden brengt. De eerste kilometers gaan door een tunnel, daarna komt Garmisch-Partenkirchen weer in beeld.

Uiteraard kunt u het rondje ook andersom doen, dus eerst met de trein naar het eindstation, dan de Gletscherbahn naar de top en dan de kabelbaan naar de Eibsee. Het laatste stukje naar beneden gaat altijd met de trein.

### Zweven boven de afgrond

Wie geen last heeft van hoogtevrees, kan voor nog meer spektakel uitstappen op het treinstation Kreuzeck-Alpspitze. Hiervandaan gaan de cabines van de Alpspitzbahn naar het op 2033 m hoogte gelegen bergstation op de Osterfelderkopf. Hier wacht in de winter het skigebied Garmisch Classic, in de zomer startten hier verschillende wandelroutes en klettersteige. Een mooie klimtocht leidt naar de Alpspitze (2628 m), die met zijn puntige top eenvoudig is te herkennen. Avontuurlijk is zeker ook de AlpspiX, twee elkaar kruisende uitzichtplatforms die vrij boven een onmetelijke afgrond zweven.

### Vanuit Oostenrijk

Aan de Oostenrijkse kant van Zugspitze werd al in 1926 een kabelbaan naar de top geopend. Halverwege moesten de bergtoeristen overstappen op een tweede baan en eenmaal boven konden ze via een tunnel – met douane – naar de Duitse kant van de berg. In 1991 werd hier een nieuwe kabelbaan geopend die in één keer naar de top gaat, de Tiroler Zugspitzbahn. Twee cabines met elk ruimte voor 101 personen overwinnen in circa tien minuten een hoogteverschil van 1725 m. Het grondstation van de Oostenrijkse kabelbaan staat in de wintersportplaats Ehrwald.